

GANDIA

PORTAVEU DELS GOGISTES TARRAGONINS
REVISTA CULTURAL
 Núm. 36 - Any XXVIII (2018)

Quan la mar ve revoltada
 i el cel forja el llamp i el tro,
 entre un núvol i una onada
 us badeu com una flor.
 Si la llum que en Vós fulgura
 damunt l'aigua ens fa arriscats.

*Verge santa dolça i pura
 no ens deixeu deseparats.*

(Dels Goigs a la Verge del Carme)

Son Esperit l'Altíssim
 als seus evia,
 i amb foc d'amor dolcíssim
 l'encenia.
 Baixeu també en nosaltres,
 divina flama,
 i amem-nos uns als altres
 Com Déu ens ama.

(Mn. Cinto Verdaguer)

Presidència
de l'acte

Carles Baches,
President de
Gogistes
Tarragonins,
presentant l'acte

Presentació del llibre
Vidal i Barraquer
Cardenal de la Pau
a l'església de Sant Agustí
a Tarragona

Joan M. Pujals
legint les paraules
del pare Massot

GANDIA

REVISTA CULTURAL

PORTAVEU DELS GOGISTES TARRAGONINS
ANY XXV · Núm. 36 · Desembre 2018

Local social:

Carrer de la Unió, 24. 2n-1ª
43001 · TARRAGONA

DIRECTOR:

Carles Baches Pla

President de Gogistes Tarragonins

MAQUETACIÓ I MUNTATGE:

JOSEP M. VIRGILI SASTRE

IMPREMTA: VIRGILI - C. FERRERS, 1

DIPÒSIT LEGAL T-2.829-1985

PORTADA: Dos dibuixos a la ploma d'una col·lecció dedicada a festivitats de l'església, obra de l'artista Sr Josep Riera Güell, col·laborador de la nostra Associació. Recentment traspassat amb 104 anys que fins els últims dies de la seva llarga vida es mantingué en plena forma.

1980 2018

Els articles signats són de responsabilitat exclusiva dels seus autors, *Gaudia* no se'n responsabilitza obligatòriament. En canvi els no signats són de la incumbència de la Redacció de la Revista

SALUTACIÓ

Aquest any s'escau el desè aniversari de l'any Jubilar (2008-2018), quan es va estrenar l'oratori dedicat a Pau i Fructuós, editat per la nostra entitat. En aquella ocasió ens deia el nostre Arquebisbe Jaume:

"L'any Jubilar de Sant Fructuós, Auguri i Eulogi va ser una pregona experiència de fe i d'Església per la nostra arxidiòcesi metropolitana i primada. Va ser una mena de caixa constant de sorpreses, corprene-dors pelegrinatges i celebracions a la nostra estimada Catedral i a l'amfiteatre. I l'Oratori, una de les nostres joies."

L'oratori és, sens dubte, una joia literària i musical dividida en vuit parts en què intervenen deu personatges cabdals de l'església tarra-gonina: Pau, Fructuós, Tecla, Auguri, Eulògi, Fèlix, Emilià, dos àngels de l'església de Tarragona i acabant amb el Cardenal Vidal i Barraquer, que és qui actualitza aquella pregària jubilar.

Uns autèntics apòstols de la pau i la paraula que van evangelitzar les nostres terres i les seves gents, amb vint segles d'història pel mig. Els tres, Pau, Fructuós i el Cardenal Vidal i Barraquer van sofrir perse-cució per Crist. Ens diuen els goigs a Sant Pau:

*Predicant l'amor que us porta
Arribeu aquí Fidel,
Si el món té l'entranya morta
La llum teniu del cel.
Tarragona en Vós rebia
Plenitud de Santedat*

L'apòstol dels gentils va sembrar la fe i la paraula que al segle tercer van recollir Fructuós, Auguri i Eulogi, i amb el seu martiri ho van transmetre al poble que de generació en generació ha cregut en aquesta fidelitat i estimació.

*Fructuós pontificava
des del tron tarragoní,
la mar dolça, la mar blava,
tot d'un cop s'esfereí.
Fructuós, blanca gavina
sobre el mar tempestuós
Tarragona s'il·lumina
de les vostres resplendors*

I ja al segle vint el Cardenal Vidal i Barraquer, Cardenal de la Pau, de qui enguany es compleixen els 150 anys del seu naixement, va patir també incomprensió i exili, recollint aquesta extraordinària herència per fer-la sempre present en els nostres temps i el seu record és inesborrable:

A rius plora la Capona
perquè enyora el Cardenal,
el claror de la seva ombra
inunda la Catedral

En aquest número dediquem unes pàgines especials a la figura del Cardenal justament quan fa 40 anys del trasllat de la seva despulles, complint amb el testament del prelat, signat al Vaticà el 2 de maig de 1939, quan diu:

"Si moro a l'exili, desitjo que les meves despulles siguin traslladades a Tarragona i soterrades a la capella de Sant Fructuós... Desitjo morir i ésser enterrat amb la mateixa humilitat i senzillesa amb què he viscut".

Així ho proclama també Mn. Ramon Muntanyola quan en els versos finals del seu poema *El Cardenal Proscrit* diu, deu anys abans del trasllat:

El que no han dit l'ocell i l'ona,
l'Amor que ho canti a plena veu:
El Cardenal de Tarragona
retornarà a la seva Seu!

Amb homenatge a l'Any Cardenal Vidal i Barraquer acabo aquesta glosa amb l'estrofa de l'Himne als màrtirs, en el gran cor final de l'oratori:

Audaç pelegrina, lligada a la gleba,
planter que sembrava sol·lícit Sant Pau:
gaudeix entre totes les de Catalunya
seu noble i primada, Tàrraco immortal!

CARLES BACHES PLA

PRESIDENT

Dibuix de Bernabè

Gogistes
Tarragonins
us desitja
Bonas Festes
de Nadal
i
venturós
2019

**150
anys**

Especial Vidal i Barraquer

CAMBRILS 3-10-1868 • FRIBURG 13-09-1943

ANY
CARDENAL 150 1868
VIDAL i BARRAQUER

Presentació del llibre *Vidal i Barraquer, Cardenal de la Pau*

El dia 3 de maig la nostra entitat va organitzar la presentació de la reedició del llibre *Vidal i Barraquer, Cardenal de la Pau*, a Tarragona, dintre dels actes de l'any Vidal i Barraquer. L'acte va tenir lloc a l'església de Sant Agustí, cedida per l'Agrupació d'Associacions de Setmana Santa, plena de gom a gom. L'obra fou escrita el 1970 per Mn. Ramon Muntanyola i Llorach, ara ampliada en un segon volum pel Pare Josep Massot i Muntaner.

Van presidir l'acte l'Excm. i Rvdm. Jaume Pujol, arquebisbe metropolità i primat de Tarragona, l'Iltm. Sr. Josep Fèlix Ballesteros, alcalde de Tarragona, i l'Iltm. Sr. Josep Poblet, president de la Diputació de Tarragona, acompanyats a la presidència pel M.I. Manuel Fuentes, canonge, director de l'Arxiu Arxidiocesà de Tarragona, que fou el presentador de l'obra, i el nostre president Sr. Carles Baches.

Assistiren tanmateix, el Sr. Enric Vendrell, director general d'assumptes religiosos de la Generalitat de Catalunya; l'Ilma. Sra. Camí Mendoza, alcaldessa de Cambrils, vila nadiua del Cardenal, així com el Sr. Josep L. Abella, tinent d'alcalde de Cultura de l'esmentat Ajuntament; l'honorable Joan M. Pujals, exconseller de Cultura de la Generalitat de Catalunya; el Sr. Josep M. Panisello, comissionat de l'any Vidal i Barraquer; el Sr. David Rovira, alcalde la l'Espluga de Francolí, i familiars del Cardenal.

Obrí l'acte el nostre president amb unes paraules d'agraïment a tots els presents i representants institucionals en aquest acte de reconeixement al Cardenal de Catalunya, Cardenal de la Pau.

Mn. Manuel Fuentes va fer una magnífica intervenció ressaltant totes les virtuts del Cardenal i la seva vida, tant a Tarragona com a l'exili, comentant molts detalls que són nous al llibre.

A continuació l'honorable Joan M. Pujals va llegir unes paraules escrites pel Pare Josep Massot expressament per aquest acte, ja que per malaltia no va poder assistir-hi.

Per cloure l'acte el rapsoda i radiofonista tarragoní va recitar el poema, ara obra coral, *El Cardenal Proscrit*, amb lletra de Mn. Ramon Muntanyola i música de Mons. Valentí Miserachs, obra editada per la nostra entitat amb la col·laboració de l'Ajuntament de l'Espluga de Francolí.

Mossèn Manuel Fuentes, durant l'acte de presentació.

Acte Central de l'any *Vidal i Barraquer*

El dia 3 d'octubre, data exacta dels 150 anys del naixement del Cardenal va tenir lloc al Santuari de la Mare de Déu del Camí de Cambrils, l'acte central de les celebracions, amb l'assistència de totes les autoritats religioses i civils del territori així com representants de les entitats culturals i col·laboradores, entre elles el nostre president.

Una magnífica conferència del Pare Josep Massot va centrar l'acte que va continuar amb un extraordinari concert de l'Escolania de Montserrat, que va interpretar temes religiosos i populars, entre ells *El Cant dels Ocells*, i va cloure amb els *Goigs a la Mare de Déu del Camí*, editats en el seu dia per la nostra entitat, i preparats especialment per aquest acte.

G.T.

«No! No vull pas que per culpa meva, es vessi la sang del poble!»

Fra Octavi Vilà Mayo
Abat del Monestir de Poblet

Era el vespre del dimarts 21 de juliol de 1936; al Marroc les tropes s'havien aixecat contra el Govern de la República, a Catalunya l'aixecament havia fracassat i el Govern, en gran part gràcies al suport armat d'organitzacions polítiques i sindicals al Govern de la Generalitat. L'ordre públic s'anava escapant del control del Govern i les esglésies començaven a cremar a la mateixa Tarragona, a pocs metres del Palau Arquebisbal. Allí el senyor Cardenal, el seu bisbe auxiliar i d'altres preveres restaven molt més que aspectants, estaven angoixats. El diputat en cap de la majoria republicana al Parlament trucà al Cardenal i el pressionà a abandonar el Palau; abans ho havia fet el Comissari d'Ordre Públic a Tarragona, ningú no podia ni s'atrevia a garantir la seva seguretat personal. A la fi el senyor Cardenal, per evitar que salvar llur vida costés sang, accedí a cedir el Palau i el Seminari com a bancs de sang i a marxar de Tarragona, però no volent fer-ho pas de la seva diòcesis.

Entaforats en un vehicle el senyor Cardenal, el seu bisbe auxiliar, dos dels seus familiars i el caudatari, tots encara amb sotana, amb tres policies i el secretari del Comissari empenien camí, feia pocs minuts que ja era dimecres 22 de juliol. Vora les tres de la matinada, després d'un viatge difícil amb múltiples controls al pas de cada població, la comitiva arribava a les portes reials de Poblet, el cenobi abandonat pels monjos l'any 1835 era ara guardat, des de 1930, pel President del Patronat Eduard Toda, antic diplomàtic enamorat de Poblet i amic del senyor Cardenal. A Poblet el senyor cardenal hi restà fins la tarda del dijous 23 de juliol, foren hores dramàtiques i incertes que fins i tot donaren ocasió a celebrar-hi l'Eucaristia, la darrera a la seva diòcesis, la darrera acompanyat

del seu mai no oblidat bisbe auxiliar. Aquell dijous vora les sis de la tarda un grup anarquista de l'Hospitalet, que per atzar es trobava a Vimodí, assabentat de la presència d'eclésiàstics de grau a Poblet, s'hi presenta amb la intenció d'endur-se "el peix gros". El senyor Cardenal s'acomiaà del seu bisbe auxiliar, encomanant-li el govern de la diòcesis i tot dient-li «fins al cel!» i amb la sola companyia d'un dels seus familiars empenqué un viatge que semblava segur a la mort.

La nostra vida està certament sempre en mans de Déu, a la fi el senyor Cardenal, després de no poques vicissituds i gestions, com l'ordre escrita de lliurament al Govern de la Generalitat signada pel mateix President Lluís Companys, salvà la vida a canvi d'un llarg, dolorós i definitiu exili, que uns li procuraren i d'altres li confirmaren. Mentrestant el seu bisbe auxiliar rebé el martiri el 12 d'agost de 1936 al Coll de Lilla; des d'aquell dijous 23 de juliol ja no s'havien vist més, malgrat estar uns dies a la mateixa presó a Montblanc, allí no els hi fou

El Cardenal a Palau Arquebisbal (1921)

Fotos de l'especial: AMCAM - Arxiu Municipal Ajuntament de Cambrils (Fons Arxiu Família Vidal-Barraquer).

*El Cardenal
en un
viatge a
França
(ca. 1921)*

permès de comunicar-se. Tot havia transcorregut en poques hores, en pocs dies i una part a Poblet; quan faltaven quatre anys i escaig perquè la vida monàstica hi retornés en unes circumstàncies polítiques, econòmiques i socials d'extrema duresa però diferents. El Cardenal era Francesc d'Assís Vidal i Barraquer, el seu bisbe auxiliar l'avui beat Manuel Borràs i Ferré.

Celebrem aquest any l'any Vidal i Barraquer, s'escau el 150è aniversari del naixement del Cardenal, el 75è de la seva mort i el 40è del retorn de les seves despulles. Nasqué a Cambrils, morí a Friburg, a l'exili suís, i fou sepultat definitivament a Tarragona, la seva seu entre 1919 i 1943, un pontificat de vint-i-quatre anys, dels quals set a l'exili. Una figura eclesiàstica clau per entendre la història del segle XX a Catalunya i a Espanya. La seva fou una vocació al sacerdoci tardana, per l'època, al que arribà essent ja advocat; aquest fet comportà, unit a la seva vàlua i a la confiança que obtingué dels arquebisbes Tomàs Costa i Fornaguera i Antolín López Peláez, que accedís aviat a càrrecs a la cúria de Tarragona i amb quaranta-cinc anys fos ordenat bisbe i nomenat administrador apostòlic de Solsona, per tornar a Tarragona ja com a arquebisbe l'any 1919.

La importància de la seva figura ve d'una banda del paper jugat com a representant de l'Església durant els darrers anys de la monarquia del rei Alfons XIII, en especial en el període de la dictadura del general Miguel Primo de Rivera, la II República i la Guerra Civil; durant tots aquest períodes en fou protagonista, a voltes sense voler-ho ser. Respectuosos amb la figura del rei

Alfons XIII, crític amb la política vers Catalunya del general Primo de Rivera, conciliador i alhora contundent defensor dels drets de l'Església davant les autoritats republicanes, per esdevenir finalment reticent a qualificar de croada una guerra que era abans que res incivil i cruel. El gest més important del període de la guerra civil, a més del dolor per la pèrdua de tants dels seus preveres i diocesans a causa de la persecució religiosa, fou la seva negativa a signar la carta col·lectiva de l'episcopat espanyol de 1 de juliol de 1937 impulsada per un antic company seu al capítol catedralici de Tarragona, el cardenal Gomà, arquebisbe aleshores de Toledo. Amb la seva actitud volia evitar una hipoteca per al futur de l'Església. Aquesta negativa unida a la campanya per presentar-lo com un separatista motivaren que el règim del general Franco el declarés incompatible amb la nova Espanya. D'altra banda i molt més important fou el seu tarannà eclesial que moltes vegades s'ha dit avançat als seus temps i proper al que seria el Concili Vaticà II; però no ens cal oblidar que era algú molt proper al Cardenal Pacelli, el Papa Pius XII, que en molts aspectes, encara que no ho sembli, prefigurà ja el Concili.

Tot plegat ens empeny a recordar la figura d'aquest home que passà hores d'amargor, gran tristor i enyorança de la seva terra, dels seus diocesans i sobretot del seu auxiliar i dels seus preveres occits durant la persecució. De Poblet estant, a la presó de Montblanc, refugiat a Barcelona, embarcat cap a Itàlia o a les cartoixes de Farneta i la Valsainte, on residí durant el seu exili; els seu melangiós record fou sempre per la seva Església de Tarragona. Hi ha figures que esdevenen símbols d'actuació, models podríem dir també, perquè llur vida ens dóna una pinzellada de la tragèdia que tantes vegades ens amenaça i tantes altres ens envolta ja de manera inevitable. El missatge del Cardenal de la pau no és altre que el de la concòrdia i la reconciliació, aquesta fou la seva actuació, la seva gran aportació que li significà incomprendiments, menyspreus i fins i tot odís. El seu llegat, no pot ser altre que la pau, el mateix missatge del seu pontificat, del seu exili, el seu missatge de sempre.

Vidal i Barraquer

Un exemple de compromís amb el poble

Joan M. Pujals Vallvé

Enguany rememorem la figura del Cardenal Vidal i Barraquer i, a través seu, reivindicuem una idea de país i una idea d'església, que van associades. Una església compromesa amb el seu poble, respectuosa amb les institucions polítiques legítimes però independent dels dictats de la política. En el cas català, el compromís amb el seu poble –que forma part de la seva missió evangelitzadora– demana respectar-ne la llengua i la cultura, buscar la justícia social i el benestar de les persones i, potser, confrontar-se als poders polítics quan actuen en contra d'això.

En la vida del cardenal Vidal i Barraquer hi ha quatre moments clau, que ho són també de la història de Catalunya, d'Espanya i d'Europa. Primer, l'oposició als intents de la Dictadura de Primo de Rivera de forçar l'Església a prendre actituds polítiques, fonamentalment contra la llengua i la cultura catalanes. Segon, l'acceptació crítica per part del cardenal de la república, buscant ponts de diàleg i de col·laboració però al mateix temps protestant per les mesures i les actuacions anticlericals. És el moment de la Pastoral col·lectiva de l'episcopat espanyol de desembre del 1931 i que ell promogué decididament com a president de la Conferència de Metropolitans. Miguel de Unamuno dirà que és el document de més categoria que en un segle havia eixit de la ploma de l'episcopat. Tercer, la negativa de Vidal i Barraquer de firmar la carta conjunta dels bisbes espanyols a favor de l'aixecament militar contra la República, tot i haver patit personalment la persecució de la revolució. Quart, la tensió amb el nou règim sortit de la guerra, que el porta a l'exili. Són quatre episodis, amb un fil compartit: el seu compromís amb el poble i la defensa de l'autonomia de l'església.

Una consideració paral·lela: Ramon Muntanyola documenta amb profusió, al llarg dels anys trenta, la relació permanent i molt intensa entre el cardenal Vidal i Barraquer i el cardenal Pacelli, que des de l'any 1929 és el Secretari d'Estat vaticà. Hi ha cartes en les dues direccions, trobades, entrevistes... Pacelli fins i tot demana a Vidal i Barraquer informes discrets i reservats. La sensació en tot moment és d'una enorme sintonia, que els manté a tots dos allunyats de les posicions integristes

El Cardenal a la sortida del Palau Arquebisbal (1921)

i filoautoritàries que tenen alguns sectors eclesiàstics espanyols, i que sovint obtenen de Roma actituds comprensives. El cardenal Pacelli serà elegit Papa l'any 1939, com a Pius XII. Durant els anys quaranta tindrà una tasca ben difícil a les seves mans, des del Papat: conduir l'Església en els temps dels totalitarismes i els autoritarismes; temps de guerres i persecucions. Temps de la Segona Guerra Mundial. Temps de l'holocaust.

Estic personalment convençut que aquesta relació, que tan important va ser per a Vidal i Barraquer, ho va ser també per al cardenal Pacelli i va marcar la seva actitud des del Papat. En moltes coses, la tragèdia espanyola dels trenta és la premonició de la tragèdia europea dels quaranta. En les reflexions comunes, compartides per Vidal i Barraquer i Pacelli, sobre com havia l'Església d'afrontar la crisi espanyola neixen algunes de les millors arrels de la reflexió posterior que farà el Papat sobre l'actitud de l'església davant de la desfeta europea dels quaranta. La figura de Vidal i Barraquer adquireix, per aquesta via, una transcendència enorme, en una de les qüestions nuclears del segle XX. Més enllà de l'experiència catalana i espanyola, ja prou centrals, aquest serà el seu vincle amb la gran història, en un dels seus períodes més densos.

Vidal i Barraquer va viure moment claus en la història d'aquest país, que impacten en la història europea, en la història de l'Església, en la política i en la societat. Reivindicar-lo té un sentit especial per l'absoluta actualitat –de vegades excessiva, sovint dolorosa– de moltes de les coses que li va tocar de viure i perquè conté il·luminacions de present. Malgrat les vicissituds dramàtiques del segle, el seu exemple de compromís amb el poble, de respecte a la seva identitat, d'autonomia de l'església, de vocació de justícia de la seva feina evangelitzadora lliga també amb els requeriments del nostre present. L'exemple del Cardenal i la seva idea de cristianisme arrelat a la catalanitat, són avui més vigents que mai. Més que vigents: oportuns, vius i necessaris. Perquè ens parlen de nosaltres i d'ara.

El Cardenal arribant a La Llosa (Cambrils), (1935)

Enguany i part de l'any que ve commemorarem tres efemèrides importants en la vida del cardenal Francesc d'Assís Vidal i Barraquer: el 150è aniversari del seu naixement (3 d'octubre de 1868), el 75è aniversari de la seva mort a l'exili (13 de setembre de 1943), i els 40 anys del retorn de les seves despulles mortuòries a Cambrils i posteriorment a la catedral de Tarragona (15 de maig de 1978), on fou enterrat definitivament.

Per aquest motiu, l'Ajuntament de Cambrils ha volgut impulsar l'Any cardenal Vidal i Barraquer, amb l'organització d'un seguit d'actes que tenen la pretensió de tornar a posar en un primer pla la vida i la personalitat del prelat cambrilenc. És per això, que, a través d'una Comissió formada pel mateix Ajuntament, la família Vidal-Barraquer, representants de l'Arquebisbat, del Centre d'Estudis Cambrilencs, professors universitaris i tècnics municipals es van definir els objectius i criteris que haurien de conduir a promoure una celebració reeixida.

En aquest sentit vam tenir clar, des del primer moment, que havia de ser una celebració oberta, plural, transversal, que no es quedés en un àmbit estrictament local i que fos el país, a través de diferents accions i localitzacions, qui prengué consciència de l'abast del personatge.

Si bé és cert que periòdicament, coincidint amb aniversaris, diferents entitats i institucions han anat organitzant actes d'homenatge i de record, creiem que, en aquest 150è aniversari del seu naixement, era necessari fer un esforç per fer arribar els missatges que volíem transmetre a la societat.

No podem oblidar que l'Any cardenal Vidal i Barraquer ve precedit de l'Any Mn. Ramon Muntanyola, biògraf del prelat, en commemoració del centenari del seu naixement i que aquesta circumstància ens donava una continuïtat en el relat que al llarg d'un any ja s'havia anat fent amb una programació extraordinària. El nexa d'unió fou precisament l'aparició de la reedició del llibre *Vidal i Barraquer, cardenal de la pau*, impulsada per l'Ajuntament de l'Espluga de Francolí i Publicacions de l'Abadia de Montserrat, amb la col·laboració de la Diputació de Tarragona i que va anar a cura, amb una versió ampliada, del Pare Josep Massot.

Creiem que la celebració de l'Any cardenal Vidal i Barraquer és necessària per molts motius, però especialment per un, perquè la seva memòria, la seva vida,

Que el pas del temps no el faci caure en l'oblit

Josep M. Panisello Hernández
Comissionat de l'Any cardenal Vidal i Barraquer

els seus valors, els seus missatges, no caiguin de nou en l'oblit. Durant massa anys la figura i la veu del cardenal va ser silenciada i ara tenim el deure i l'obligació de donar-li veu.

És per això que la programació d'aquest 150è aniversari del seu naixement ha estat dirigida bàsicament a la difusió de la seva vida i del seu pensament i ho hem fet posant a l'abast de la societat les eines necessàries, com conferències, exposicions, concerts, actes religiosos, publicacions, la posada en marxa d'un portal web que es renova i amplia constantment, nombrosos articles en premsa i revistes, informació a centres educatius, difusió de documentals sobre la vida del cardenal, etc.

A part, moltes altres entitats i institucions, com Gogistes Tarragonins, s'han sumat a la celebració organitzant actes que han donat més relleu a la programació. Entre tots hem aconseguit que durant molts mesos es parli del cardenal Vidal i Barraquer i que recuperi aquell lloc que li pertoca en la història del nostre país.

Aquesta celebració també ha servit perquè molts historiadors i estudiosos hagin focalitzat els seus estudis en la recerca de nou material historiogràfic. Estem convençuts que les activitats que s'han realitzat han contribuït a ampliar la documentació existent, aportant noves informacions i imatges que ens han ajudat a conèixer molt millor el prelat cambrilenc. Però no voldríem que aquestes accions s'acabessin amb la celebració d'aquesta efemèride. Voldríem donar continuïtat a aquesta dinàmica encesa enguany que tants bons resultats està donant i fer-ne la difusió adequada perquè tothom conegui qui va ser aquest personatge de dimensió internacional, una persona íntegra, honesta, humil, coherent, dialogant, generosa i profundament religiosa, que va defensar les seves idees fins a les últimes conseqüències, que va posar en risc la seva pròpia vida per salvar la d'altres i que va morir a l'exili sent fidel als seus principis.

Aquesta és la persona que hem d'honorar, que hem de conèixer a fons, de qui hem de recuperar la memòria, perquè només així li farem justícia, només així evitarem que el pas del temps ens el faci caure en l'oblit. Massa temps ha estat allunyat de la societat. Ara que l'hem retrobat, l'hem de projectar a les noves generacions i situar-lo definitivament al lloc que li pertoca en les pàgines de la història.

El Cardenal proscrit

Joaquim Garrigosa i Massana

Dr. en Història per la UAB, presidí la Societat Catalana de Musicologia (2005-2015) i és director de l'Auditori de Barcelona.

Fa gairebé cinquanta anys vaig tenir la sort de conèixer Ramon Muntanyola. En aquell moment, poc podia imaginar que, amb els anys, qui escriu aquestes ratlles esdevindria admirador del mossèn poeta i de la seva actitud com a persona.

Va ser l'any 1968 quan el professor de literatura d'aquell temps a l'Escolania de Montserrat, el pare Miquel Estradé, ens va fer viure una experiència ben especial en convidar Mossèn Ramon Muntanyola a donar-nos una classe sobre la poesia. La veritat és que ens era una persona ben desconeguda, però amb només 13 anys, els vaillets que teníem aquell rar privilegi li vam poder preguntar moltes coses sobre poesia i vam poder descobrir que, malgrat ser poeta i escriptor, era una persona de carn i ossos que ens explicava un munt de coses i que, només mirant la muntanya de Sant Miquel des del balcó de la classe, era capaç d'improvisar uns versos que ens deixaven admirats.

Anys més tard vaig retrobar els versos del nostre poeta, en aquest cas com a director del Cor Sant Esteve de Vila-seca. L'Associació Amics de Mn. Ramon Muntanyola, mitjançant l'amic Joan M. Pujals, em proposava estimular la composició d'algunes nadeses sobre poemes del Mossèn; encara en recordo algunes: *Nadala d'Escornalbou*, *Nadala del port de Salou* o *Muntanyes de suro*, que varen ser musicades per joves compositors de Vila-seca i que el Cor Sant Esteve va cantar a la trobada que cada any feia l'Associació. Va ser un goig poder posar en solfa la força dels versos a través de les veus d'un cor que pertanyia a les terres on mossèn Ramon Muntanyola va viure tants anys.

Durant aquells anys, la meua admiració per l'obra i la personalitat de Ramon Muntanyola va anar creixent. A les seves virtuts com a poeta i escriptor, s'hi afegia el caràcter d'home d'església de cap a peus, molt vinculat al país i amb una visió del cristianisme molt oberta i compromesa amb el missatge de l'evangeli, sense concessions. A la biografia del cardenal Vidal i Barraquer (1969) i al poema *El cardenal proscrit* (1968), va saber reflectir amb molta saviesa la situació anòmala de l'església catalana durant la dictadura franquista i la profunda estimació de la diòcesi tarragonina pel gran eclesiàstic tan injustament tractat.

Durant uns mesos hem celebrat el centenari del naixement de Mossèn Ramon Muntanyola i el passat mes de fe-

El Cardenal a l'exili de Suïssa (1943).

brer, al monestir de Poblet, va tenir lloc un dels actes centrals en què, a més de la presentació de la reedició de *Vidal i Barraquer, cardenal de la pau*, va haver-hi un concert en què la Schola Cantorum de la Selva del Camp va interpretar la versió coral del poema *El cardenal proscrit* en la creació musical de monsenyor Valentí Miserachs.

Monsenyor Valentí Miserachs, prevere, compositor, organista i director de cor, és un referent de la música a Catalunya i també a nivell internacional. Durant un llarg període va ser director de l'Institut Pontifici de Música Sacra de Roma, la més alta institució musical de l'església catòlica. Creada el 1910, aquesta institució musical ha estat dirigida pels millors especialistes en música religiosa i és interessant destacar que n'hi ha hagut tres de catalans: l'abat Gregori M. Sunyol, Mn. Higini Anglès i monsenyor Miserachs.

Valentí Miserachs és, doncs, un músic que podia afrontar amb les millors garanties la creació d'un poema coral entorn de la figura de Vidal i Barraquer. De manera semblant a Ramon Muntanyola, Miserachs és home de sentiments profunds envers el país i a través de la composició ha volgut fer palesa la seva admiració pel cardenal de Tarragona exiliat a Suïssa.

No pertoca aquí fer una anàlisi detallada de la partitura d'*El cardenal proscrit* que ens ha llegat monsenyor Valentí Miserachs. Però sí que vull destacar que es tracta d'una obra d'escriptura molt acurada. Intensa i sense recursos fàcils. Amb transicions harmòniques que la fan agosarada, malgrat que dintre de la gran tradició clàssica de la polifonia dels darrers quatre-cents anys. El text hi és tractat amb gran intel·ligibilitat, majoritàriament amb tècnica homofònica, si bé amb algunes derivacions contrapuntístiques ben enriquidores que no impedeixen la comprensió del poema.

En definitiva, un excel·lent homenatge a Mossèn Ramon Muntanyola, de la mà d'un dels grans compositors eclesiàstics catalans actuals, just en el moment en què encetem la celebració dels 150 anys del naixement del Cardenal Vidal i Barraquer.

Amb la col·laboració de la

Diputació Tarragona